

Nr 209.

Av herr **Wiberg**, om förhöjning av årsarvodet till direktören vid konsthögskolan.

Såsom framgår av bilaga till 1945 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln (punkten 54) Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar, har akademien för nästa budgetår hemställt om förhöjning av detta anslag med 1 600 kronor för att kunna möjliggöra en ökning av den vid konsthögskolan anställde direktörens arvode, 3 400 kronor, till 5 000 kronor.

Till stöd för detta yrkande har akademien anfört följande:

»Redan år 1923, då akademien hade att yttra sig över Högskolornas löne-regleringskommittés betänkande, framhöll akademien, efter att hava infordrat yttrande från konsthögskolans lärarråd, otillräckligheten av det dåvarande arvodet 2 800 kr. såsom ersättning för det arbete, som är förbundet med direktörstjänsten. Vid den år 1926 genomförda löneregleringen höjdes arvodet med 200 kr. till 3 000 kr., med vilket belopp det utgick till dess 1938 års omorganisation av konsthögskolan medförde en ökning med 400 kr. till 3 400 kr., det nuvarande beloppet. I den underdåniga hemställan om ny stat för akademien och konsthögskolan, som låg till grund för 1938 års reglering, hade akademien förnyat sitt yrkande från 1923 på ett direktörsarvode av minst 5 000 kr.

De förhållanden med avseende på denna befattning, som akademien sålunda vid flera tillfällen påpekat till stöd för sina yttranden om en löneförhöjning, äro alltjämt för handen. Direktörstjänsten är en ansvarsfull och utsatt post, vars mödor icke avfärdas på några mottagningstimmar i veckan och på sammanträdena i lärarrådet och förvaltningsnämnden. Dess innehavare får så gott som dagligen offra den kortare eller längre stunder. Till den omvårdnad om läroverket och dess elever, som utgör en redan i och för sig krävande arbetsbörda — under de senare åren avsevärt ökad bl. a. genom det växande antalet inträdesansökningar och det därav följande mer omfattande granskningsarbetet — komma de omsorger av mångfaldig art, som av hävd falla på direktörens lott på grund av den centralställning, han som ledare av statens konsthögskola intager i vårt konsliv. Hans initiativ väntas och hans medverkan tages i anspråk för skiftande insatser av mer eller mindre tillfällig art. Han har blivit den, till vilken man från hela landet vänder sig med anhållan om råd och anvisningar icke blott i fråga om konstundervisningen utan även i allehanda konsten och konstnärerna berörande frågor av såväl privat som allmän natur. Det kan måhända tyckas, att dessa bestyr icke hava direkt sammanhang med direktörens i stadgarna föreskrivna åligganden och att han därför skulle kunna frånsäga sig dem. Men akademien ser icke på saken på detta sätt. Den ser i denna till direktörsposten knutna tradition en betydelsefull tillgång för förbindelserna mel-

lan allmänheten och de utövande konstnärerna. År 1923 yttrade lärarrådet rörande dessa förhållanden bl. a. att rådet — med tanke på det dåvarande arvodets storlek — motsåge stora svårigheter för platsens framtida rekrytering i överensstämmelse med de traditioner, som äro med den förbundna, om ej arvodet tillmättes så, att det kan locka en framstående konstnär. (De sedan dess vidtagna förhöjningarna med några hundra kronor kunna icke jäva detta påstående.) Behovet av ett rikligare tillmätt arvode framträder dessutom i särskild belysning för det fall att den genom stadgarna medgivna rätten att till direktör välja en person utanför lärarrådet tillgripes. Att en sådan utväg står öppen är mycket lyckligt. Särskilda kvalifikationer, utom den att vara framstående konstnär, måste förefinnas hos denna befattningshavare, bl. a. organisations- och representationsförmåga. Men den som besitter sådana egenskaper är ej alltid så villig att ytterligare inskränka på sitt konstnärliga arbete genom att vid sidan av sitt professorat åtaga sig en administrativ befattning. Kretsen av direktörskandidater bland lärarna blir så ännu trängre. Men i det fall att direktören icke samtidigt innehar professor vid högskolan får arvodets storlek en särskild betydelse. Vad som ordinärt utgör ett tillskott till en gärning, redan knuten till institutionen, blir ett fristående uppdrag. Här i ligger en icke oväsentlig skillnad. Professorerna O. Hjortzberg och Otte Sköld, vilka båda under sin lärartid fungerat som direktörer och i denna egenskap kvarstått efter avgången från professuren samt således prövat på en direktörstjänst under båda dessa förutsättningar, ha omvittnat, att den i det senare fallet, alltså som fristående uppdrag, varit i sig själv mer tidsödande och dessutom mera splittrat deras övriga arbete än när den förenades med en professor till en samlad sysselsättning inom högskolan.

Akademien har alltså genom vunnen erfarenhet ytterligare stärkts i sin övertygelse, att det för konsthögskolan är en viktig angelägenhet att kunna erbjuda en högre ersättning åt dess direktör än den nu i staten upptagna, vilken enligt akademiens mening bör höjas till ett belopp av minst 5 000 kr., detta även med hänsyn till penningvärdets fall.»

Över framställningen hava yttranden avgivits av allmänna lönenämnden och statskontoret.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt förslaget om höjning av direktörens arvode och därvid anfört följande:

»Såsom framgår av vad som anföres å sid. 32 av propositionen 1938: 204, ansågs vid konsthögskolans omorganisation anledning icke föreligga att vidtaga höjning av arvodet till konsthögskolans direktör från 3 000 kronor till 5 000 kronor, detta enär omorganisationen icke syntes för direktören medföra någon nämnvärd utökning av göromålen. Den enda ändring, som sedan dess vidtagits beträffande ifrågavarande arvode, är att detsamma från och med den 1 juli 1939 höjts till 3 400 kronor i samband med att tidigare å arvodet utgående dyrtidstillägg bortfallit.

Med hänsyn härtill anser sig allmänna lönenämnden icke kunna tillstyrka, att sådan ändring nu företages, att ifrågavarande arvode skulle utgå med högre belopp än det nuvarande, då direktörens uppdrag såsom bisyssla förenas med ordinarie lärarbefattning vid konsthögskolan. Annorlunda ställer det sig emellertid då, såsom för närvarande är fallet, direktörssysslan bestrides av en person, som icke är professor eller annan lärare vid konst-

högskolan. När sistnämnda förhållande är för handen, får enligt lönenämndens förmenande ett arvode av 3 400 kronor för direktörsgöromålets bestående anses väl lågt. Lönenämnden finner sig därför, med beaktande av vad i förevarande framställning anförts, kunna tillstyrka, att arvodet till konsthögskolans direktör må utgå med 5 000 kronor för år, därest uppdraget såsom direktör icke förenas med annan befattning vid högskolan.»

Framställningen har däremot avstyrkts av *statskontoret*, varvid ämbetsverket åberopat, att frågan varit föremål för prövning av 1938 års riksdag och därvid icke föranlett någon åtgärd.

Det är alldeles riktigt, att de uppgifter, som åvila direktören vid konstakademien, icke endast äro omfattande och tidsödande utan också förutsetta, att befattningens innehavare besitter synnerligen stora kvalifikationer. Man torde också våga konstatera, att även ett arvode av 5 000 kronor måste framstå såsom utomordentligt blygsamt i förhållande till vad som efter vanliga grunder anses normalt. När nu akademien emellertid åtnöjt sig med att endast begära en ökning från nuvarande 3 400 kronor till 5 000 kronor, borde enligt min mening framställningen beviljas. Ett bifall till denna mycket anspråkslösa framställning tyckes mig endast vara att betrakta som ett rättmätigt erkännande för det gagnarika kulturarbete, som akademiens direktör utför. Med särskild tanke på svårigheterna för platsens tillsättande i framtiden måste man förstå, att det icke skulle kunna verka annat än nedslående, om denna framställning trots tillstyrkan av allmänna lönenämnden likväl icke beviljades.

Det torde också vara anledning erinra om att akademien i sina anslagsaskanden visat en mycket långt gående återhållsamhet.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen med bifall till akademiens ovan berörda framställning om förhöjning av årsarvodet till konsthögskolans direktör måtte till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar, för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag å 180 400 kronor.

Stockholm den 22 januari 1945.

Ake Wiberg.